

VALSTYBĖS IR SAVIVALDYBIŲ TURTO STATISTINIO TYRIMO METODIKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

I. ĮŽANGA

1. Valstybės ir savivaldybių turto statistinis tyrimas (toliau – tyrimas) atliekamas įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (Žin., 1998, Nr. 54-1492; 2002, Nr. 60-2412) (toliau – Įstatymas) nuostatas.

2. Įstatymas numato, kad valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą (toliau – Ataskaita) rengia Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Statistikos departamentas).

3. Įstatymas taip pat numato, kad savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto ir patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitą rengia savivaldybės administracija. Šią ataskaitą savivaldybės administracija teikia Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatyme (Žin., 1994, Nr. 55-1049; 2000, Nr. 91-2832) numatytoms savivaldybės institucijoms ir Statistikos departamentui.

4. Valstybės ir savivaldybių turto statistinio tyrimo metodikos (toliau – metodika) tikslas – pateikti informaciją, susijusią su tyrimo organizavimu, statistinių rodiklių skaičiavimu, statistinės informacijos rengimu ir skelbimu. Šioje metodikoje aprašytas tyrimo tikslas, tyrimą reglamentuojantys teisės aktai, naudojamos pagrindinės sąvokos, statistinių duomenų šaltiniai, tyrime taikomi statistinių duomenų surinkimo ir apdorojimo būdai, naudojami klasifikatoriai, statistinių rodiklių vertinimas, statistinės informacijos ir Ataskaitos rengimo procedūros, gautų rezultatų pateikimas vartotojams.

II. TRUMPA APŽVALGA

5. Tyrimas atliekamas nuo 2001 m. Tyrimo metodika buvo tobulinama atsižvelgiant į Valstybės kontrolės pastabas, Lietuvos Respublikos Seimo (toliau – Seimas) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) pageidavimus.

III. TIKSLAS

6. **Tyrimo tikslas** – įvykdyti Įstatymo nuostatą – parengti ir pateikti Valstybės kontrolei, Vyriausybei, Seimui ir kitiems vartotojams apibendrintą statistinę informaciją apie valstybei

nuosavybės teise priklausantį turtą ir surinkti bei pateikti vartotojams statistinę informaciją apie savivaldybių turtą.

IV. REGLAMENTUOJANTYS TEISĖS AKTAI

7. Tyrimą reglamentuoja teisės aktai:

7.1. Lietuvos Respublikos statistikos įstatymas (Žin., 1993, Nr. 54-1048; 1999, Nr. 114-3299).

7.2. Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas.

7.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. spalio 17 d. nutarimas Nr. 1226 „Dėl valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir teikimo tvarkos“ (Žin., 2001, Nr. 89-3132; 2002, Nr. 83-3575).

7.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimas Nr. 1429 „Dėl turto apskaitos tvarkos ataskaitai apie valstybei arba savivaldybei nuosavybės teise priklausantį turtą rengti patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. 90-3863).

V. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

8. Šioje metodikoje naudojamos sąvokos:

8.1. **Valstybės ir savivaldybių turto patikėjimo teisė** – valstybės ar savivaldybių institucijos, Lietuvos banko, valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos, organizacijos teisė savo įstatuose (nuostatuose), taip pat valstybės ar savivaldybės įmonių, įstaigų, organizacijų veiklą reglamentuojančiuose norminiuose aktuose nustatyta tvarka bei sąlygomis valdyti, naudoti valstybės ar savivaldybių perduotą turtą ir disponuoti juo nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių bei interesų. Kiti juridiniai asmenys valstybės ar savivaldybės jiems patikėjimo teise perduotą turtą valdo, naudoja ir disponuoja juo tiek ir tokia tvarka bei sąlygomis, kaip nustatyta Įstatyme bei turto patikėjimo sutartyje.

8.2. **Valstybės ir savivaldybių turto valdytojas** – valstybės ar savivaldybių institucijos, Lietuvos bankas, valstybės ar savivaldybės įmonės, įstaigos ar organizacijos ir Įstatymo nustatytais atvejais kiti juridiniai asmenys, patikėjimo ar nuosavybės teise valdantys, naudojantys valstybės ar savivaldybės turtą ir disponuojantys juo.

8.3. **Valstybės turto valdytojų įsipareigojimai** – valstybės biudžetinių įstaigų ir valstybės įmonių, kaip savarankiškų juridinių asmenų, prisiimti ir į balansus įtraukti įsipareigojimai.

8.4. **Valstybės įsipareigojimai** – valstybės, kaip savarankiško juridinio asmens, prisiimti įsipareigojimai.

VI. KLASIFIKATORIAI

9. Tyrime naudojami klasifikatoriai:

9.1. Teisinių formų klasifikatorius.

9.2. Turto klasifikatorius (<http://www.stat.gov.lt>).

II. STATISTINIO TYRIMO ATLIKIMO METODAI

10. Tyrimo populiaciją sudaro visos valstybės įmonės; valstybės institucijos, įstaigos ir organizacijos; savivaldybių administracijos; kiti juridiniai asmenys, kurie pagal Įstatymą gali valdyti valstybės turtą. Respondentai atrenkami iš statistinio ūkio subjektų registro pagal teisinės formos kodą, t. y. visos ataskaitinių metų pabaigoje veikusios įstaigos, turinčios teisinės formos kodą 58 (iš valstybės biudžeto išlaikomos įstaigos), įmonės, turinčios teisinės formos kodą 11 (valstybės įmonės), iš įstaigų, turinčių teisinės formos kodą 68 (iš savivaldybių biudžetų išlaikomos įstaigos), atrenkamos savivaldybių administracijos.

11. Tyrimo metu skaičiuojami parametrai yra:

11.1. Valstybės turtas, kuris nuosavybės teise priklauso valstybei ir kurį patikėjimo teise valdo valstybės įmonės, valstybės institucijos, įstaigos ar organizacijos, Lietuvos bankas ir kiti juridiniai asmenys.

11.2. Valstybės turto valdytojų (valstybės biudžetinių įstaigų ir valstybės įmonių) įsipareigojimai.

11.3. Valstybės įsipareigojimai.

11.4. Savivaldybių turtas, kuris nuosavybės teise priklauso savivaldybei ir kurį patikėjimo teise valdo savivaldybės įmonės; savivaldos institucijos, įstaigos ir organizacijos; kiti juridiniai asmenys.

11.5. Savivaldybių turto valdytojų (savivaldybių biudžetinių įstaigų ir savivaldybių įmonių) įsipareigojimai ir savivaldybių įsipareigojimai.

12. Atliekamas ištisinis metinis statistinis tyrimas.

III. STATISTINIŲ DUOMENŲ SURINKIMAS IR APDOROJIMAS

I. STATISTINIŲ DUOMENŲ ŠALTINIAI

13. Statistinių duomenų šaltiniai yra statistinės ataskaitos ir administraciniai šaltiniai.

14. Statistinės ataskaitos:

14.1. Valstybės turto ataskaita VT-01 metinė (toliau – ataskaita VT-01), tvirtinama Statistikos departamento generalinio direktoriaus įsakymu. Ataskaitą VT-01 teikia visi populiacijos elementai. Kiekviena savivaldybės administracija pateikia suvestinę ataskaitą VT-01, į kurią įtraukia visų savivaldybės institucijų valdomą, bet valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą.

14.2. Savivaldybės turto ataskaita VT-02 metinė (toliau – ataskaita VT-02), tvirtinama Statistikos departamento generalinio direktoriaus įsakymu. Ataskaitą VT-02, į kurią įtraukiamas visų savivaldybės institucijų, įmonių ir kitų juridinių asmenų valdomas, bet savivaldybei nuosavybės teise priklausantis turtas ir visų savivaldybės institucijų, savivaldybės įmonių ir savivaldybės įsipareigojimai, pateikia tik savivaldybių administracijos.

15. Statistinių ataskaitų VT-01 ir VT-02 formos rengiamos atsižvelgiant į galiojančią apskaitos tvarką ir poreikius šiai statistikai. Ataskaitų VT-01 ir VT-02 formos ir paaiškinimai joms pildyti peržiūrimi kasmet, pasikeitus finansinę atskaitomybę reglamentuojantiems teisės aktams, poreikiams, tikslinami.

16. Administraciniai šaltiniai:

16.1. Žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonės Registrų centro metiniai leidiniai „Lietuvos Respublikos žemės fondas“.

16.2. Valstybės įmonės Registrų centro suvestiniai duomenys apie valstybinės žemės fondą vertine išraiška.

16.3. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos informacija apie žemės reformos eigą.

16.4. Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos suvestiniai duomenys apie išžvalgytus žemės gelmių išteklius tiek natūrine, tiek vertine išraiška.

16.5. Valstybinės miškotvarkos tarnybos valstybinės miškų apskaitos duomenys apie inventorizuotus valstybinės miško žemės plotus.

16.6. Statistinei informacijai parengti taip pat naudojama AB Turto banko, valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės finansinės ataskaitos; valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita; valstybės skolos duomenys; Lietuvos banko ir kitų institucijų pateikta informacija.

II. STATISTINIŲ RODIKLIŲ VERTINIMAS

17. Respondentai statistinius duomenis apie turtą ir įsipareigojimus į ataskaitas VT-01 ir VT-02 įrašo tokia apimtimi ir verte, kokia šie rodikliai atspindėti jų apskaitoje. Ilgalaikis nefinansinis turtas pateikiamas likutine verte, kitas turtas ir įsipareigojimai, įskaityti į respondentų balansus – balansine verte.

18. Valstybinę žemę rinkos verte įvertina Valstybės įmonė Registrų centras. Žemės fondo kategorijos, kurių žemės masinio vertinimo modeliai yra parengti, įvertinamos panaudojant žemės masinio vertinimo verčių vidurkius (vidutinės vertės) pagal žemės naudojimo paskirtis savivaldybėse. Miško žemė su medynais, kurios masinio vertinimo modeliai nėra parengti, įvertinama pagal vidutinės miškų ūkio paskirties žemės su medynais (miškais) kainas.

19. Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos detaliai išžvalgytų žemės gelmių išteklių sąlyginę vertę apskaičiuoja panaudodama mokesčio už valstybinius gamtos išteklius tarifo nustatymo principą, t. y. mokesčio tarifas sudaro apie 5 procentus išgaunamų išteklių vertės.

III. STATISTINIŲ DUOMENŲ SURINKIMO FORMOS IR BŪDAI

20. Ataskaitas VT-01 valstybės įmonės pateikia iki gegužės 10 d., kiti respondentai – iki kovo 10 d. teritorinėms statistikos įstaigoms (toliau – TSĮ) paštu, elektroniniu paštu arba faksu.

21. Ataskaitas VT-02 savivaldybių administracijos pateikia iki gegužės 15 d. Statistikos departamento Finansinių paslaugų statistikos skyriui paštu, elektroniniu paštu arba faksu.

22. Žemės ūkio ministerijos, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonės Registrų centro metiniai leidiniai „Lietuvos Respublikos žemės fondas“ skelbiami Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos interneto svetainėje (<http://www.nzt.lt>).

23. Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos informacija apie žemės reformos eigą skelbiama šios įstaigos interneto svetainėje (<http://www.nzt.lt>).

24. Valstybės įmonė Registrų centras suvestinius duomenis apie valstybinės žemės fondą vertine išraiška pateikia iki gegužės 15 d. paštu ir elektroniniu paštu.

25. Lietuvos geologijos tarnyba prie Aplinkos ministerijos suvestinius duomenis apie išžvalgytus žemės gelmių išteklius natūrine ir vertine išraiška pateikia iki gegužės 15 d. paštu ir elektroniniu paštu.

26. Valstybinė miškotvarkos tarnyba duomenis apie inventorizuotus valstybinės miško žemės plotus pateikia iki birželio 1 d. paštu ir elektroniniu paštu.

27. AB Turto banko finansinės ataskaitos publikuojamos šios įmonės interneto svetainėje (<http://www.turtas.lt>).

28. Valstybės biudžeto įvykdymo apyskaita publikuojama Seimo interneto svetainėje (<http://www.lrs.lt>).

29. Valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė finansines ataskaitas, Lietuvos bankas ir kitos institucijos informaciją pateikia paštu.

III. STATISTINIŲ DUOMENŲ ĮVEDIMAS IR APDOROJIMAS

30. Ataskaitas VT-01 surenka ir suveda statistinius duomenis į duomenų bazę TSĮ darbuotojai iki TSĮ darbų programoje nustatyto termino.

31. Ataskaitas VT-02 surenka ir suveda statistinius duomenis į duomenų bazę Statistikos departamento darbuotojai.

32. Statistiniams duomenims įvesti naudojama *ORACLE* aplinkoje sukurta programa, kuri įvedimo metu atlieka klaidų paiešką. Esant neatitikimams, statistiniai duomenys tikslinami susisiekiant su respondentais.

33. Trūkstamas ataskaitas VT-01 išieško TSĮ darbuotojai, ataskaitas VT-02 – Statistikos departamento specialistas: skambina respondentams ir/ar siunčia priminimus ir įspėjimus.

34. Statistikos departamente atliekama tolimesnė įvestų statistinių duomenų kokybės kontrolė. Tikrinamas jų išsamumas, ryšys tarp rodiklių ir palyginamumas su ankstesnio ataskaitinio laikotarpio statistiniais duomenimis. Statistinės informacijos suderinamumui patikrinti naudojama Lietuvos banko rengiama pinigų apžvalga, Finansų ministerijos teikiamos valstybės biudžetinių įstaigų finansinės ataskaitos.

35. Ataskaitomis VT-01 ir VT-02 surenkami ne visi statistiniai duomenys apie valstybės turtą ir valstybės institucijų bei valstybės įsipareigojimus. Todėl statistinei informacijai apie valstybės turtą parengti naudojami metodikos III skyriaus I skirsnyje nurodyti administraciniai šaltiniai.

IV. STATISTINĖS INFORMACIJOS IR VALSTYBĖS TURTO ATASKAITOS RENGIMAS

36. Statistinė informacija apie savivaldybių turtą gaunama susumavus ataskaitų VT-02 duomenis.

37. Suvestinei informacijai apie valstybės turtą parengti naudojami ataskaitų VT-01 ir administracinių šaltinių duomenys:

37.1. Prie ataskaitų VT-01 statistinių duomenų pridedami kitų šaltinių duomenys: mokesčių į valstybės biudžetą nepriemoka; Lietuvos banko kapitalas; valstybės biudžeto išlaidos, kurias turi padengti Europos Komisija; pridėtinės vertės permoka; Europos Komisijos paramos avansas ir kt.

37.2. Valstybės biudžetinių įstaigų tarpusavio įsipareigojimai (paskolos ir vertybiniai popieriai) turi būti konsoliduoti, todėl, jei institucijos pateikia nekonsoliduotus duomenis, jie yra konsoliduojami. Paskolos ir vertybiniai popieriai sudaro didžiausią tarpusavio įsipareigojimų dalį. Kiti tarpusavio įsipareigojimai nekonsoliduojami, nes galiojanti apskaita nesudaro tokių galimybių.

37.3. Gauti rezultatai lyginami su nacionalinių sąskaitų, pinigų apžvalgos, valstybės biudžetinių įstaigų finansinių ataskaitų duomenimis.

37.4. Atliekama gautų rezultatų pokyčių analizė, nustatomos reikšmingų pokyčių priežastys.

37.5. Statistikos departamento Nacionalinių sąskaitų skyrius apskaičiuoja žemės plotą, kurio nuosavybės teisės nėra atkurtos, iš viso žemės ploto, į kurį yra pateikti piliečių prašymai atkurti nuosavybės teises nuo 1991 m. rugpjūčio 1 d., atimant žemės plotus, dėl kurių yra priimti sprendimai grąžinti bei perduoti nuosavybėn neatlygintinai ir priimti sprendimai atlyginti už valstybės išperkama žemę, mišką, vandens telkinius.

37.6. Statistikos departamento Nacionalinių sąskaitų skyrius parengia ir pateikia visas lenteles apie valstybinį žemės fondą ir išžvalgytus žemės gelmių išteklius.

38. Skaičiavimai atliekami naudojant *MS Excel* skaičiuoklę.

39. Parengta statistinė informacija panaudojama rengiant Ataskaitą. Kartu rengiamas aiškinamasis raštas dėl šios Ataskaitos (toliau – Aiškinamasis raštas).

40. Aiškinamajame rašte nurodomas Ataskaitos rengimo tikslas, pateikiama informacija apie Ataskaitos sudarymo metodiką, pateikiami duomenys, kurių nėra Ataskaitoje, bet kurie yra svarbūs analizuojant Ataskaitos duomenis, atskleidžiami reikšmingi dalykai, kurie gali turėti įtakos turto ir įsipareigojimų dydžiui.

41. Ataskaitos ir Aiškinamojo rašto projektai iki rugpjūčio 1 d. teikiami Valstybės kontrolei. Valstybės kontrolė atlieka Ataskaitos auditą ir iki spalio 1 d. pateikia preliminarias išvadas dėl Ataskaitos.

42. Gautos preliminarios išvados yra įvertinamos ir, jei jos yra pagrįstos, tikslinami statistiniai duomenys, Ataskaita ir Aiškinamasis raštas. Parengiamas Vyriausybės nutarimo projektas.

V. STATISTINĖS INFORMACIJOS PATEIKIMAS VARTOTOJAMS

43. Parengta Ataskaita, Aiškinamasis raštas ir Vyriausybės nutarimo projektas iki lapkričio 1 d. pateikiami Vyriausybei ir skelbiami Statistikos departamento interneto svetainėje (www.stat.gov.lt). Tuo pat metu Ataskaita ir Aiškinamasis raštas pateikiami Valstybės kontrolei.

44. Ataskaita svarstoma Vyriausybėje. Jei Vyriausybė pateikia pastabų, dokumentai tikslinami.

45. Iki gruodžio 1 d. Vyriausybė pateikia Seimui Ataskaitą ir Aiškinamąjį raštą, o Valstybės kontrolė – išvadą dėl Ataskaitos.

46. Statistikos departamento interneto svetainėje paskelbta informacija gruodžio mėnesį atnaujinama: paskelbiama galutinė Ataskaita ir Aiškinamasis raštas, Vyriausybės nutarimas, Valstybės kontrolės išvada.

VI. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

47. Pasikeitus metodikoje nurodytiems teisės aktams, taikomos aktualios šių teisės aktų redakcijų nuostatos.
